

**IDÉTÄVLING FÖR
KORSHOLMS KOMMUNS CENTRUM, SMEDSBY**

Innehållsförteckning

1	ALLMÄNT.....	3
1.1	Arrangör, tävlingens karaktär och syfte	3
1.2	Deltagarrätt	3
1.3	Tävlingjury och experter	3
1.4	Tävlingsregler och godkännande av tävlingsprogrammet	4
1.5	Tävlingstidtabell	4
2	TÄVLINGSUPPDRAGET.....	4
2.1	Tävlingsområdet.....	4
2.2	Planeringsanvisningar	4
2.2.1	Allmänt	4
2.2.2	Boende	5
2.2.3	Arbetsplatser	5
2.2.4	Service	5
2.2.5	Rekreation	6
2.2.6	Natur	6
2.2.7	Trafik och parkering.....	6
2.2.8	Kommunalteknik och byggandets energiekonomi	6
2.2.9	Dimensioneringsmål.....	6
2.3	Bedömningsgrunder för tävlingsförslagen	6
3	BEDÖMNING	7
3.1	Allmän evaluering.....	7
3.2	Förslag nr 1 "BY OCH MUR"	9
3.3	Förslag nr 2 "SMIDE"	11
3.4	Förslag nr 3 "TRANSEKTER"	13
3.5	Förslag nr 4 "TRÄDGÅRDSBY"	14
4	TÄVLINGENS RESULTAT	16
4.1	Beslut om utdelning av pris.....	16
4.2	Rekommendation för fortsatta åtgärder.....	16
4.3	Undertecknande av bedömningsprotokollet	17
4.4	Öppnande av namnkuverten.....	18

1 ALLMÄNT

1.1 Arrangör, tävlingens karaktär och syfte

Tävlingen arrangerades av Korsholms kommun. Tävlingen är en internationell idétävling som arrangerades som en tävling för inbjudna. De tävlande har valts ut på basen av en öppen intresseanmälan på HILMA, enligt EUs upphandlingsregler. Målet var att få idéer som kan utgöra ett underlag för en revidering av Smedsby delgeneralplan/detaljplan.

Riksväg 8 går i dag genom Smedsby centrum. Vägen har i hög grad styrt planläggningen och byggandet i området. Norr om Smedsby planeras som bäst en omfartsväg, under benämningen 'förbättring av riksväg 8 på avsnittet Hemstrand-Stormossen'. När vägen, även kallad Vasa norra infart, förverkligas genom att flyttas norrut kan kommunens centrumområde i Smedsby utvecklas utan att riksvägen sätter begränsningar.

Tävlingens syfte var att så omfattande och fördomsfritt som möjligt kartlägga olika alternativ och möjligheter som dragningen av riksväg 8 förbi Smedsby centrum erbjuder för utvecklandet av kommunens centrum. Tävlingens mål var att åstadkomma nyskapande planeringsalternativ som kan användas som underlag i den fortsatta planeringen och i planlägningsarbetet.

1.2 Deltagar rätt

Tävlingen var inbjudantävling. Arrangören har bett alla intresserade att anmäla sig till tävlingen enligt EU:s upphandlingslagstiftning samt enligt gällande lagar och avtal. Bland dem som anmält sig valde arrangören 4 deltagare till tävlingen. Deltagarna förutsätts ha rätt att utöva arkitektyrket i sitt eget land.

1.3 Tävlingsjury och experter

Tävlingsjuryn består av följande personer:

Utsedda av tävlingsarrangören:

- Alice Lillas, rektor, tävlingsjuryns ordförande,
- Rurik Ahlberg, Korsholms kommundirektör, tävlingsjuryns vice-ordförande
- Sten-Ole Back, Korsholms kommuningenjör
- Johan Håkans, II viceordförande i Korsholms kommunstyrelse
- Henrik Ingo, I viceordförande i Korsholms kommunfullmäktige

- Veli-Pekka Koivu, Karleby stads planläggningschef
- Michael Luther, kommunstyrelsens ordförande, Korsholm
- Pertti Malinen, Korsholms planläggningsingenjör
- Ulla-Maj Salin, II viceordförande i Korsholms kommunfullmäktige
- Monica Sirén-Aura, I viceordförande i Korsholms kommunstyrelse
- Leif Östman, Arkitekt SAFA, Tekn.D.

Utsedd av deltagarna:

- Henu Kjisik, Arkitekt SAFA

Tävlingsjuryns sekreterare var DI Jari Vesanen

1.4 Tävlingsregler och godkännande av tävlingsprogrammet

Tävlingsprogrammet har godkänts av arrangören, tävlingsjuryn och Finlands Arkitektförbundets tävlingssekreterare. I tävlingen efterföljs Finlands Arkitektförbunds (SAFA) tävlingsregler.

1.5 Tävlingstidtabell

Öppen tävlingsinbjudan 1.12.2008–12.1.2009.

Tävlingen började 16.2.2009

Tävlingen avslutades 29.5.2009

Avgörande av tävlingen och offentliggörande av resultaten 2.9.2009

2 TÄVLINGSUPPDRAGET

2.1 Tävlingsområdet

Korsholms kommuns centrum, Smedsby i landskapet Österbotten, Finland.

2.2 Planeringsanvisningar

2.2.1 Allmänt

Kommunens centrum, Smedsby, planeras att bli ett synligt och attraktivt kommuncentrum för vilken man bör skapa en stark identitet. Kommunens centrumstatus bör höra till ett nätverk med en koncentration av betydelsefulla funktioner i regionen.

Kommuncentret ligger idealiskt mellan Vasa stads gräns och riksvägens norra infart, vilket trafikmässigt ger möjligheter till nya lösningar.

Man bör ta hänsyn till principerna för hållbart byggande och energieffektiva lösningar i planeringen av tätortsstrukturen och byggnaderna. Tätortstrukturen i centrumområdet bör planeras så att det även är en miljö för fotgängare och cyklister.

Tabell 2: Faktiska befolkningsantalet i Smedsby-Böle området 31.12.2006 samt prognos till 2030

Smedsby-Böle	Åldersklass	2006	2010	2015	2020	2025	2030
	Totalt	5140	5316	5538	5773	5985	6171
	0-6	475	359	344	353	373	384
	7-15	601	672	615	548	547	569
	16-24	471	522	536	542	487	457
	25-39	1055	914	907	949	998	1004
	40-64	1722	1987	2021	2043	2085	2155
	65-79	600	675	879	1038	1105	1088
	80-99	215	186	237	299	391	514

2.2.2 . Boende

Boendet i Smedsby karaktäriseras av en mångfald av olika boendeformer. Höghusbebyggelsen koncentrerar sig till två områden, främst i angränsning till kärncentrum men i mindre skala även invid skolcentrum. Tät radhusbebyggelse finns allmänt i området kring den befintliga riksvägen. En betydande del av bebyggelsen inom området utgörs av egnahemsbebyggelse. Det finns inget tydligt område för nybyggda hus och äldre, utan dessa är rätt blandade. Målet är att förtäta boendet med beaktande av befolkningens åldersstruktur och skapa trivsamma och flexibla boende och affärsmiljöer.

2.2.3 Arbetsplatser

Enligt Statistikcentralen fanns det i området Smedsby-Böle 2085 arbetsplatser år 2005. Målet är att få en mångsidig arbetsplatsstruktur med olika stora verksamhetsutrymmen. I Smedsby fungerar kommunen som största arbetsgivare eftersom kommunens ämbetshus, skolor och en hälsocentral finns placerade här. Inom denna del av Smedsby finns även ett litet industriområde där kommunens vattenverk och byggnadskontor samsas tillsammans med bussbolag och producerande företag.

2.2.4 Service

Området ska framöver tillhandahålla all form av tätortsservice. Den nuvarande offentliga servicen finns belägen i olika delar av centrumområdet. I kärnan av centrumområdet finns de administrativa serviceformerna samt största delen av den kommersiella servicen med bl.a. livsmedelsaffärer, apotek och hotell. Skolservicen och kulturhuset med vuxeninstitutet och biblioteket, hälsoservicen samt idrottsservicen bildar egna helheter.

2.2.5 Rekreation

Området ska ge invånarna möjlighet till mångsidig rekreation både utom- och inomhus samt miljöer för social samvaro, t.ex. med utecafé, ute-estrad mm.

2.2.6 Natur

På området har inte gjorts någon naturinventering. Trakten består dock i huvudsak av redan bebyggda områden, där det inte finns några anmärkningsvärda naturvärden.

2.2.7 Trafik och parkering

Riksväg 8, Vasa norra infart, som går genom Smedsby centrum delar tätorten i två delar. Trafiken mellan den södra och norra delen sköts via Lisavägen-Centrumvägen, Matildavägen-Källängsvägen samt Smedsbyvägen-Gamla Karperövägen. En del av trafiken som löper parallellt med riksväg 8 sker inom södra delen längs med Smedsbyvägen och på norra sidan längs med Lisavägen-Bölesundsvägen-Almavägen. Större enheter för allmän parkering finns endast i anslutning till affärer, hotell och den offentliga servicen vid Centrumvägen.

2.2.8 Kommunalteknik och byggandets energiekonomi

På området finns kommunalteknik med vatten och avlopp. Inom området finns även ett utbyggt fjärrvärmenät med möjlighet till att ansluta nya byggnader.

De tävlande förutses lösa kvartersbyggandet och den kompletterande byggnationen så att byggnadsmarken och användandet av byggnadsmaterial är effektivt. Byggnadstyperna skall representera modernt energiekonomiskt byggande.

2.2.9 Dimensioneringsmål

Smedsby centrum är till största delen utbyggd enligt gällande detaljplaner. I höghuskvarteren i närheten av Centrumvägen finns outbyggda höghuskvarter för ca 100-120 bostäder. I dagsläget finns inga egentliga lediga affärstomter i centrumområdet. Behovet och möjligheterna bör utredas. Ett större obebyggt åkerområde finns i korsningen Källängsvägen-Smedsbyvägen. Årlig befolkningsökning är enligt delgeneralplanen för Smedsby ca 0,8 %, vilket betyder för år 2010 ca 5000 invånare.

2.3 Bedömningsgrunder för tävlingsförslagen

Helhetslösningen och dess förutsättningar för vidareutveckling samt dess lämplighet för centrumbilden och omgivningen var viktiga. I bedömningen läggs vikt vid innovativa och idérika förslag i enlighet med idétävlingens karaktär.

Därtill fästs uppmärksamhet vid hur följande faktorer beaktats:

- centrumbildens arkitektoniska helhetslösning
- upplevelsen av en positiv centrum identitet

-
- landskapet och omgivningen
  - energiekonomin och hållbart centrumbyggande samt innovationer i anslutning till dessa
  - lösningens utvecklingspotential
  - möjlighet att förverkliga förslagen samt deras kostnader och lönsamhet

3 BEDÖMNING

3.1 Allmän evaluering

Tävlingens syfte var att "så omfattande som möjligt kartlägga de alternativ och möjligheter som dragningen av riksväg 8 förbi Smedsby centrum erbjuder för utvecklandet av kommunens centrum". Alla fyra förslag är klart olika och presenterar starka idéer, många av dem så starka att de kräver förverkligande. Det är sålunda klart att tävlingen har varit en framgång.

Det är knappast överraskande att uppgiften har visat sig vara svår. Inget av förslagen framstår som en fullständig lösning. Smedsby är inte unikt. Vårt land är fullt av tätorter som lider av motsvarande problem. Dessa har oftast förorsakats av de senaste decenniernas starka tro på motortrafikens överlägsenhet, som i sin tur har lett till överdimensionerade vägleder med en splittrande effekt på den traditionella bystrukturen. Många projekt runt i landet har försökt reparera skadorna. Inget "modellprojekt" existerar ännu. Smedsby har nu chansen att bli vägvisare.

Tävlingsprogrammet uttryckte specifika mål för planeringen, bl.a:

- *ett tydligt och aktivt kommuncentrum*

Tävlingen har visat att det behövs en klar markering av centrum vid den gamla Riksvägen. De flesta förslagen (t.ex. förslag nr 2 "Smide") har gjort detta på ett förtjänstfullt sätt. Lösningarna kretsar främst kring den absoluta centrummiljön, dit alla vill koncentrera ny bebyggelse. Alla föreslår en betydande förtätning och en mer eller mindre urban centrummiljö (mindre bilistvänlig och mera ekologisk och barnvänlig) med flervåningsbebyggelse i slutna kvarter som utgångspunkt i de bästa förslagen. Den radikalaste omgestaltningen av miljön sker i alla förslag kring "gamla Piffi" och "Extra", invid Karlebyvägen.

- *representativa infarter till kommunens centrum*

Behandlingen av infarterna varierar stort. I de två bästa förslagen är minst en av infarterna synnerligen lyckad (t.ex. den östra infarten i förslag nr 3 "Transekt")

- *förslag på hur man bättre kunde utnyttja dagens överbredda vägområde*

Tävlingen har klart visat att Riksväg 8 fortsättningsvis skall vara avläsbar som en rätlinjig visuell linjering i landskapet. Riksvägens linjering kvarstår men skall reduceras i bredd och höjd, den skall vara Smedsby centrum ryggmärg och ha en barn- och fotgängarvänlig utformning mellan Källängsvägen och Lisavägen, medan biltrafiken genom centrum fortfarande är tillåten.

Goda idéer om "shared space" lösningar (biltrafik tillåten på den lätta trafikens villkor) har presenterats (förslag nr 3 "Transekter", förslag nr 4 "Trädgårdsstad"). Dessa representerar nutid och har visat sig vara fungerande överallt i Europa.

De bästa förslagen har förstått att Karlebyvägen är inte bara ett problem och ett hinder, utan också en resurs.

- *förslag till mera boende*

I de flesta förslagen har den största delen av förtätningen av boende skett runt det nya torget i kärncentrum. För övrigt varierar förslagen stort. Juryn har uppskattat förslag som har studerat förtätning också utanför absoluta centrum (speciellt förslag nr 2 "Smide").

- *mångsidig och god tillgång till bildnings- och kulturaktiviteter*

Det finns en styrka i att bättre länka samman Smedsby centrum på axeln skolcentrum-kommunhus. En visuell koppling mellan ett nytt torg och Kulturhuset har visat sig vara en idé värt att ta vara på (förslag nr 3 "Transekter"). I vissa förslag har dessa kopplingar inte studerats alls vilket har setts som en svaghet.

- *hållbara lösningar till parkeringssituationen*

Dimensioneringen av parkeringen förblir något oklar i vissa förslag. De flesta har placerat en stor del av parkeringen under markytan. I några fall har detta inte gjorts i en tillräckligt hög grad. Stora asfaltytor för parkering är inte nutid.

- *ett mera synligt torg*

Alla bidrag har flyttat torget. Det har visat sig vara svårt att hitta plats för ett nytt torg utan rivningsåtgärder. Det är knappast överraskande att alla förslag har förslagit rivning av vissa av de centrala affärsbyggnaderna. Däremot är det en aning överraskande att bara ett bidrag (förslag nr 1 "By och Mur") har baserat sin torglösning på något annat än ett parallellt uterum längs Karlebyvägen.

ÖVRIGA KOMMENTARER

- Bedömningen har försvårats av de varierande sätt som tävlarna har valt för bearbetning av sina förslag. T.ex. förslag nr 2 "Smide" har presenterat en detaljerad strategi för hela tävlingsområdet medan förslag nr 4 "Trädgårdsstad" starkt har koncentrerat sig på området näst intill ett nytt torg.
- Alla förslag har, visserligen i varierande grad, betonat hållbar samhällsbyggnad (bl.a. energieffektivitet och ökad kollektivtrafik).
- Topografin har visat sig vara överraskande svår. Flera förslag har presenterat lösningar som är överoptimistiska gällande de nuvarande höjdskillnaderna.
- Genom att förvandla Karlebyvägen från en "landsväg" till en "gata" är en stor del av Smedsbys problem lösta.
- "Urbanitetsgraden" förblir en nyckelfråga. Är Smedsby en urban småstad (förslag nr 3 "Transekt"), ett bycentrum med mer öppna vyer (förslag nr 2 "Smide"), eller en syntes av båda två?
-

3.2 Förslag nr 1 "BY OCH MUR"

Vid första anblicken är "By och mur" en intressant och "annorlunda" lösning som tyvärr i praktiken utgår från att nuläget inte har någon betydelse. Strukturen associerar till en medeltida stad med en ringmur som har litet att göra med Smedsbys historia. Murkonceptet i de olika kvarteren skapar slutna enklaver och bidrar inte till att skapa en fungerande helhet. Slutresultatet ger associationer till en "nygammal" liten förort i Central-Europa.

Att koncentrera byggande till centrum och att bryta Karlebyvägens raka stråk är i och för sig goda målsättningar. Däremot skulle byggandet i olika skeden vara svårt och bybilden förbli ofärdig för en lång tid. Förslaget har ignorerat många av den nuvarande by- och landskaps-strukturens fina drag. Det nya vattenstråket, bäcken och parken samt deras förhållande med torgen, liksom grönstråket i allmänhet, är dock vackert presenterade i illustrationsplanen och perspektivritningar.

Förslaget är baserat på kraftig förtätning och stark nybildning av kvarter. Förslagets karaktär ligger i den nya småskaliga och slingrande Karlebyvägen, omgiven av ny bebyggelse för service och affärer. Centrum är markerat med två nya och väl synliga torg vilka sammanbinder de två delcentra som finns idag. Torgens skala är behaglig och överhuvudtaget ligger förslagets största förtjänster i den fördomsfria behandlingen av torgen och den intima byskalan överhuvudtaget.

Ekologiskt boende betonas på ett förtjänstfullt sätt. Boende i radhus, låga våningshus och egnahemshus med egna gårdar passar väl ihop med Smedsbys identitet. Däremot förstärker användandet av röttegel i ringmuren intrycket av bastion och har ingen lokal förankring. Arkitekturen är överhuvudtaget tung, insluten och inte speciellt innovativ.

Utgångspunkten att Smedsby skulle ha 3500-4000 invånare om 15 år är rätt realistiskt i relation till Vasas tillväxtprognoser och nuvarande byggnadstryck. Byggnadsvolymen är däremot orealistisk att förverkliga på 15 år.

”By och mur” är det enda förslaget som helt har utrotat linjeringen av den gamla Riksvägen. Den nya huvudgatan består av en ring som ställvis är våldsamt linjerad och förstör den existernade bostadsstrukturen. Som en följd av detta har det nya gatunätet blivit svårt att förverkliga och funktionellt problematiskt.

Juryns åsikt är att man inte bör skämmas över den historiska utvecklingen och de fysiska skikt som har åstadkommit som resultat. De största misstagen som har gjorts under de senaste decennierna bör elimineras på något annat sätt. Utrotningen av den existerande linjeringen av Karlebyvägen leder också till mindre lyckade lösningar i båda ändorna av ringmuren. Från öster kör man mot en gavelfasad av ett radhus, från väster hamnar man in i en ramp som leder till parkering under markytan. Det kan bli svårt för gatorna som går längs ringmuren att svälja trafiken, de är också topografiskt problematiska.

Satsningen på kollektivtrafiklösningar och lättrafikleder är positiv liksom också parkeringsarrangemangen i kärncentrum. Däremot blir gårdarna i vissa av de slutna kvarteren alltför dominerade av parkeringsplatser.

Kulturhuset är gömt inom ett av de större slutna kvarteren. Vad man än tänker om Kulturhusets arkitektur är det i varje fall den enda ”ikoniska” moderna byggnaden och också funktionellt den mest betydande offentliga byggnaden i Smedsby. Det är sålunda något överraskande att det nu göms bakom murlika bostadshus. I övrigt har koncentrationen på området inom ringmuren lett till att man inte har beaktat relationen till näromgivningen. T.ex har rutterna till skolcentrum i den omedelbara närheten inte berörts överhuvudtaget.

Förslaget skulle förutsätta radikala, mycket omfattande ingrepp gällande t.ex. markägoförhållanden. Det vore svårt att förverkliga i delar och stegvis. Smedsbys nuvarande struktur är utplånad och ersatt av utifrån importerad byggfilosofi. Att helt ändra linjeringen av den nuvarande huvudvägen är ett klart misstag.

Målsättningen, skapandet av en originell ”by”, liksom också behandlingen av skalan av byggande och uterum, har vissa styrkor. Att göra detta genom att bygga en ”mur” verkar däremot inte naturligt i detta sammanhang. Förslaget inte bara förändrar, men också förstör den nuvarande strukturen och de historiska skikt som nu utgör basen för den byggda miljön. Förslaget utgår från att riva allt som nu existerar mellan

---

Emmavägen och Karlebyvägen och att fortsätta utbyggandet av Emmavägen som en ringväg. Detta misstag är, både landskapsmässigt och ur funktionell synpunkt, så grovt att förslagets eventuella styrkor tillintetgörs.

3.3 Förslag nr 2 "SMIDE"

I förslaget har Smedsby's nuvarande problem i princip analyserats på ett korrekt sätt. Huvudsammanfattningen i sex punkter är väl genomtänkt. Tätortsstrukturen och landskapet har hanterats mycket realistiskt. Utgångspunkten har varit att knyta ihop de strukturellt olika splittrade delområden (rutnätet, kultur och skolcampus och bostadsbandet) som idag formar centrum. Tre tyngdpunktsområden har sålunda studerats; a) administration och affärer, b) bostäder, c) kultur och utbildning. Alla är väldefinierade och sammanbundna. Det presenterade konceptet är fungerande och möjliggör också en självständig utveckling av dessa olika områden.

Huvudidén är att den rätlinjiga Karlebyvägen har ett klart markerat avbrott som fås till stånd genom ett torgkvarter, där trafiken styrs in till Marknadsvägen norrifrån. Karlebyvägens delande effekt bryts och den omvandlas till en sammanbindande led. Det raka stråkets monoton bryts på ett balanserat sätt och ett tydligt centrum formas vid det nya torget.

Kvartersbildningen bygger på en tydligare struktur med öppna kvarter vilket förefaller lämpligt i Korsholms centrum. Förslaget är realistiskt förutom att det kräver stora ingrepp (rivning) i torgets omgivning.

Idéerna om förtätat boende i centrum är positiva. Att utveckla höghusboende i rutnätet, flervånings/radhusboende vid Källängsvägen, och småhus/radhus i bostadsbandet vid äppeldalen, verkar realistiskt och balanserat och resulterar i en närhet till naturen samtidigt som kultur/utbildning och handel/offentlig service också ligger nära till. Centralt placerade utrymmen för äldreboende är också ett positivt drag.

"Äppeldalens ekohus" är kanske det mest sympatiska nya småhusområdet i tävlingen. Området presenteras speciellt lyckat i illustrationsritningen och i fågelperspektivet. Tyvärr är marknivåperspektivet som ger ett helt annat intryck, inte av samma klass. Allmänt sagt störs förslagets material av en något ojämn presentationskvalitet.

Gatunätet är i stort sätt fungerande. Genomfartstrafiken blir begränsad och fördelad på ett balanserat sätt. Tydliga infarter både från väster och öster till centrum formas. Den lätta trafiken blir tongivande i centrum. Tre rondeller på den nya "Karlebygatan" torde dock vara för mycket. Parkeringsvolymen verkar realistisk i relation till boende och andra funktioner. Parkeringen är huvudsakligen koncentrerat under marknivå vilket i dagens läge är en god lösning i ett urbant sammanhang.

Skalan och dimensioneringen av uterum och vissa byggnadsmassor är inte helt kontrollerad. Speciellt är det nya centraltorget för stort. Det skulle kräva helhetsförverkligande, betydande resurser och ett stramt tidsschema. I den formen som torget är presenterat i förslaget kunde förverkligandet ta en lång tid. Under den tiden skulle helheten, antagligen i årtal, se ofullbordad ut. Torgets skala torde man dock kunna rätta till utan att idén förlorar sin kraft.

Att bygga en ny kommundgård vid det nya torget är en intressant men troligen orealistisk idé. Dessutom är en administrativ byggnad knappast den bästa lösningen om det gäller att förse torgmiljön med aktiverande element.

Den arkitektoniska gestaltningen av den nya kommundgården är inte heller övertygande. Relationen till den bredvidliggande trafikrondellen är klumpig.

Öppenheten av den nya "Karlebygatan" utanför torgområdet är i något mån problematisk. Har "landsvägen" verkligen blivit en "gata"? Problemet understryks t.ex. av det faktum att den nya sport/simhallen har placerats en lång väg bort från huvudgatan när den med fördel kunde ha använts för att bättre definiera gaturummet. I stället har vi nu ett stort parkeringsfält i 70-tals anda och miljön runt rondellen i hörnet av Källängsvägen och Karlebyvägen förblir stadsbildsmässigt lös och luddig. Situationen förbättras inte av det sista "ormhusets" gavel, som också har ett obekvämt förhållande till rondellen.

De ekologiska aktuella lösningarna i förslaget är av hög nivå och innehåller ekologiskt boende med förnyelsebara energilösningar, energisnålt byggande, kompostering och tomtodling. En förtätad struktur, korta avstånd och liten intern biltrafik bidrar till de positiva dragen såsom också de rikliga grönstråken, trädplanteringarna och den öppna piazzan vid kulturhuset.

Byggnadsvolymererna för boende är realistiska liksom också tidsschemat fram till 2050. Största delen av planen är möjlig att förverkliga flexibelt och i små steg. Förbättringar kan fås till stånd utan konceptförlust. Å andra sidan kräver planen betydande kommunala satsningar; nytt kommunhus, Smidescentret, simhall, verkstäder, etc. vilket kan vara orealistiskt med tanke på alla övriga investeringsbehov.

Förslaget ger i varje fall en god grund för planeringen av hela Smedsby centrum med klara mål för befolkning och byggande. Upphovsmännen har i stort sett koncentrerat sig på det väsentliga och lyckats förtäta centrum, göra trafikleder smalare och skapa en småstadsanda med sympatisk skala. Torget markerar klart ett nytt kärncentrum och på samma gång blir det en viktig del av den nya "Karlebygatan". Förslaget presenterar en lyckad helhetsstrategi, som är specifik för Smedsby, utan att ta sig till klichéer och "påklustrade" idéer som kunde härstamma från vilken småstad som helst.

3.4 Förslag nr 3 "TRANSEKTER"

Analysen, visionen och "verktygen" är väl formulerade och förslaget huvudidéer är presenterade på ett övertygande sätt. Uppfattningen man får är att alla "korrekta" idéer som idag är aktuella har tagits upp. Det här kan naturligtvis ses som något positivt men å andra sidan är effekten en aning klichémässig och alltför generell. Smedsbys särdrag har kanske inte i tillräcklig grad haft huvudrollen i planeringstänkandet.

Den nya huvudgatan, som i princip följer Karlebyvägens nuvarande linjering, har en tilltalande skala och anpassar sig väl till Smedsbys *genius loci*. Arkitekturen är från vår tid och kunde till och med, genom ytterligare bearbetning, representera en modern tolkning av Österbottens gamla byggnadstraditioner. Förslaget visar potential för skapande av en trivsamt småstadsatmosfär där de historiska skikten dessutom fortfarande är närvarande. Spåren av de största misstagen som gjorts på 1970-talet har eliminerats på ett realistiskt sätt. Förändringen av den överdimensionerade landsvägen till en urban huvudgata är också realistisk och sund. Vägen är inte längre ett splittrande hinder utan ett element som förenar och "limmar ihop" bystrukturen.

Korsningen av Källängsvägen och Karlebyvägen är skickligt behandlad. Här är förtätningen berättigad, de nya byggnadsmassorna hjälper till att definiera välformulerade uterum och förbättrar den splittrade miljön. Samtidigt har centrumområdet fått en klar begränsning mot nord-ost. Kulturhuset förblir på ett vackert sätt ett viktigt element i ett öppet landskapsrum mellan två tätare urbana strukturer. Trots att de möjligen vore svåra att förverkliga, kunde de stora vattenbassängerna bli värdefulla landskapselement.

Den visuella axeln mellan det nya torget och det existerande kulturhuset är en god idé som understryker bibliotekets och vuxeninstitutets roll som en viktig offentlig institution. Orangeriets roll i detta samband är central och därför vore det viktigt att dess funktion förblir realistisk.

De förslagna byggnadsmassorna längre bort emot nord-ost längs Karlebyvägen kan vara logiska när det gäller förtätningen av stadsbilden. Däremot är de svårt att tänka sig att de verkligen skulle behövas, även inom mycket lång sikt. Mängden av ny byggnadsareal inom kärncentrum är redan smått oroväckande i förslaget.

Torgområdets skala är lyckad. Idén att blanda funktioner i byggnaderna är välfunnen. Att ha flexibla lösningar där gatuplan kan bestå av bostäder, parkering, affärer eller arbetsplatser borde hjälpa till att göra miljön livligare och eliminera förortsatmosfären. Tornhuset är på rätt plats och bildar en fungerande stadsbilsaccent för den nya helheten.

Förslaget upphovsmän har tyvärr inte studerat möjligheterna att utvidga småhusområdet i söder. Överhuvudtaget har förslaget kanske koncentrerat sig för mycket enbart på de kvarter som ligger näst intill Karlebyvägen och inte fäst tillräcklig

---

vikt på förtätningsåtgärder i hela tävlingsområdet. T.ex. relationen mellan kärncentrum och skolcampus har inte studerats. Kulturparken är en sympatisk idé men för övrigt är idéerna om parker och friluftsstråk också relativt outvecklade.

Förslaget är starkt beroende av att trafiken verkligen kommer att ske på fotgängarnas och den lätta trafikens villkor. Om detta inte fungerar, fungerar inte förslaget. Å andra sidan är utgångspunkten på sitt sätt självklar och representerar säkerligen något som så småningom, inom nära framtid, kommer att bli allt vanligare och naturligare, även här i Finland. Tankarna om en spårbunden kollektivtrafik till och från Vasa, och om stegvis övergång till förtätad trafik med hybridbussar är naturligtvis också positiva.

Parkerings dimensionering har inte presenterats på ett tillräckligt övertygande sätt. Med tanke på den relativt stora byggnadsvolymen är det svårt att tro att parkeringsproblemet kan bli löst endast genom parkering i markplanet utan att detta skulle ha en negativ effekt på miljön.

Förslaget bygger på att Riksvägen blir en central gata omgiven av en betydande nybebyggelse som betonar Riksvägens form. Förslaget är realistiskt och kan ge ett tydligt och aktivt centrum, samt attraktiva tomter för service och affärer. Grundidén ger också möjlighet till en viss flexibilitet i byggande och tidsschema. Omgivningen av det nya torget med sin lyckade skala kunde ge Smedsby en stark ny identitet.

Förslaget innehåller många aktuella ekologiska lösningar: Förtätat, flerfunktionellt och ekologiskt hållbart byggande, utnyttjande av förnyelsebar energi (bergvärme, solenergi, vindkraft, bioenergi), samt ekologiska trafiklösningar. Allt detta är värdefullt men å andra sidan inte längre speciellt originellt. Förslagets arkitektoniska och stadsbildsmässiga kvaliteter är inte i och för sig beroende av de här aspekterna.

Även om "Transekt" är, när det gäller formgivning och kvalitet av urbana stadsrum, kanske det skickligaste förslaget, kan *genius loci* ifrågasättas när det gäller urbanitetsgraden som förslaget presenterar. Den slutliga karaktären hänger på hur byggandet förverkligas. Risken finns att det blir för mycket "organiserad småstad". Förslaget kan väl ha en alltför stark stadsimage. Är Smedsby's historiska karaktär kanske ändå en aning mera öppen? Behövs det fortfarande öppnare vyer?

3.5 Förslag nr 4 "TRÄDGÅRDSBY"

Planeringsområdet i förslaget är mycket begränsat. Förändringen av Karlebyvägen har visats enbart på sträckan mellan Centralvägen och Skolvägen. Förslaget koncentrerar sig nästan enbart på området omkring torget och speciellt på en radikal ombyggnad av ett existerande affärshus. Den tidlösa och eleganta arkitekturen är dock av mycket hög kvalitet, skalan, både när det gäller byggnader och uterum, är behärskad och sympatisk. Karaktären av bostadskvarteren runt torget ger hopp om en tilltalande modern småstad.

Idén om ett nytt torg runt en öppen multifunktionell torghall är i och för sig positiv. Lösningens attraktivitet hänger dock totalt på hur byggandet förverkligas. Konceptet är mycket krävande.

Positiv är också idén om de kombinerade affärs- och bostadshusen runt torget. Det flexibla modulbyggandet ger goda förutsättningar som beaktar ålderstrukturförändringar, förändringar i det kommersiella klimatet etc. De slutna kvarteren som innehåller en stor del av nybyggnadsarealen begränsar dock möjligheten att uppleva förbindelsen till Kulturcentret. Förslaget skapar ett tydligt centrum, men lämnar många frågor obesvarade.

Karlebyvägen har visats som en avsmalnad gata av boulevardtyp med äppelträd och bollpilar. Den förblir huvudtrafikled och risken finns att trafikmängderna förblir för stora för att den i och för sig sympatiska "shared space" idén kunde fungera på ett effektivt sätt. Inga alternativa rutter för genomfartstrafik har studerats. Förslaget har inte heller visionerat kollektivtrafik och lätttrafikleder på ett tillräckligt sätt, även om betoningen av park-friluftsleder undet temat Smedsby-Äppelby, innehåller märkbara förtjänster.

Att ha boendeparkering i husens bottenplan är en bra utgångspunkt. Förslaget har också lyckats undvika stora parkeringshelheter och asfaltöknar. Visserligen har inga konkreta volymeräkningar på parkeringsbehov visats. Vidare fattas en definition av byggnadsvolymer för boende, affärsutrymmen, offentligt byggande osv. Detta förenklar inte bedömningen av förslagets realism.

Den valda utgångspunkten har lett till att visioneringen av utvecklingen av kultur-och skolcentrum samt deras kontakter med kärncentrum är svag. På grund av samma orsak finns sålunda heller ingen vision av boendeutveckling utanför absoluta kärncentrum och torget. Fem lösryckta offentliga byggnader utspridda utanför kärncentrum och kultur-skolcentret utan motivering och definierad funktion kanske symboliserar behovet av aktivering även av övriga delar av Smedsby. Idén med dessa byggnader förblir dessvärre allt för abstrakt och inte till större nytta för framtida planering.

Förslaget litar kanske för mycket på torghallskonceptets sociala och ekonomiska potential. På en mera teknisk nivå kan man fråga sig om det överhuvudtaget skulle bli något kvar av den nuvarande affärsbyggnaden om den ombyggs så som här har visats. När det gäller behandlingen av landskapet och definiering av uterum, har förslaget däremot visat enormt tillit för äppelträd som har använts som lösning till ett mångfald av problem.

Den starka kopplingen till natur, topografi och landskap, samt förankringen i den befintliga samhällsstrukturen och bebyggelsen är, å andra sidan, bland förslagets mest positiva drag. Det finns också en stark fokus på hållbar utveckling. Att förslaget så starkt betonar utvecklingen av kärncentrum kan tolkas som en realistisk, samt ekologiskt och ekonomiskt hållbar, utgångspunkt. Svårigheten är att de övriga

förslagen har behandlat hela tävlingsområdet på ett sätt som bättre motsvarar tävlingens anda. Detta försvårar jämförelsen mellan "Trädgårdsby" och dess konkurrenter.

4 TÄVLINGENS RESULTAT

4.1 Beslut om utdelning av pris

Tävlingsprogrammet konstaterade att tävlingens mål var att "få idéer som kan utgöra ett underlag för en revidering av Smedsby delgeneralplan/ detaljplan" och vidare att "åstadkomma nyskapande planeringsalternativ som kan användas som underlag i den fortsatta planeringen". Därmed är juryns enhälliga beslut att premiera två förslag logiskt, eftersom båda de två bästa förslagen innehåller idéer och planeringsalternativ som kräver förverkligande.

De två premierade förslagen är förslag nummer 2 "Smide" och förslag nummer 3 "Transekt". Tävlingsarvodet 15 000 euro betalas för alla fyra förslag, dessutom utdelas prissumman på 10 000 euro jämnt mellan de två premierade förslagen, som sålunda båda erhåller ytterligare 5 000 euro.

4.2 Rekommendation för fortsatta åtgärder

Tävlingsjuryn ger följande rekommendationer.

Kommunen utser en projektansvarig för uppföljningen av centrum planeringen. En arbetsgrupp, utsedd av kommunstyrelsen, ska utgöra ett stöd för ändringen av generalplanen för Smedsby och för uppföljningen av planeringstävlingens resultat.

De båda premierade förslagen bör bearbetas och förädlas. Kommunen kunde med fördel använda de premierade tävlingsdeltagarnas kompetens för att underlätta sitt arbete.

4.3 Undertecknande av bedömningsprotokollet

Alice Lillas, ordförande

Rurik Ahlberg, vice-ordförande

Sten-Ole Back

Johan Håkans

Henrik Ingo

Hennu Kjisik

Veli-Pekka Koivu

Michael Luther

Pertti Malinen

Ulla-Maj Salin

Monica Sirén-Aura

Leif Östman

Jari Vesanen, sekreterare

4.4 Öppnande av namnkuverten

Efter undertecknandet av protokollet konstaterades att namnkuverten var öppnade varefter de öppnades. Uppgifterna om vinnarna bifogas till protokollet som separat bilaga.